

KUNNSKAPSLØFTET

– reformen i grunnskole og videregående opplæring

UTDANNINGS- OG
FORSKNINGSDEPARTEMENTET

KUNNSKAPSLØFTET
KULTUR FOR LÆRING

Hva er Kunnskapsløftet?

Kunnskapsløftet er den nye reformen i grunnskole og videregående opplæring. Stortinget ga i juni 2004 sin tilslutning til hovedlinjene i Kunnskapsløftet. Reformen medfører en rekke endringer i skolens innhold, struktur og organisering – fra første trinn i grunnskolen til siste trinn i videregående opplæring (1. – 13.). Reformen starter høsten 2006 for elevene på 1. – 9. trinn i grunnskolen og på første trinn i videregående opplæring. Høsten 2007 innføres reformen på 10. trinn i grunnskolen og på 2. trinn i videregående opplæring.

Hvorfor ny reform i skolen?

Mye er bra i norsk skole, men mye kan også bli bedre. Internasjonale studier har vist at norske elever kommer dårligere ut enn elever i land vi gjerne vil sammenligne oss med når det gjelder grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og regning. Evalueringer av tidligere reformer viser også at det er store forskjeller i norsk skole, og at det er systematiske forskjeller mellom elever som følge av kjønn og sosial og etnisk bakgrunn. Målet for Kunnskapsløftet er at alle elever skal tilegne seg grunnleggende ferdigheter og den kompetansen de trenger for å klare seg i livet. Alle skal få de samme mulighetene til å utvikle sine evner, uansett sosial eller etnisk bakgrunn.

Med Kunnskapsløftet skal vi sikre tilpasset opplæring for alle elever og legge økt vekt på læring, slik at elevene får gode forutsetninger for å møte kunnskapssamfunnet. Retten til spesialundervisning skal bestå som i dag.

Hva er nytt?

Dette er de viktigste endringene i norsk skole som følge av Kunnskapsløftet:

- Ny læreplan for alle fag med tydelige mål for hva elevene skal kunne
- Grunnleggende ferdigheter styrkes
- Mer vekt på tilpasset opplæring
- Lokal handlefrihet mht. læringsmetoder og organisering av skolehverdagen
- Obligatorisk 2. fremmedspråk og et nytt programfag på ungdomstrinnet
- Økt timetall i grunnskolen. Norsk, matematikk, kroppsøving og naturfag får flere timer, men uten at dette går på bekostning av andre fag.
- Opptakskrav til lærerutdanningen
- Storstilt satsing på kompetanseutvikling for lærere, instruktører og skoleledere med en samlet ramme på tre milliarder kroner
- Nye lærebøker i alle fag i grunnskolen

LÆRINGSPLAKATEN

– grunnleggende forpliktelser for skolen

Læringsplakaten er en del av den nye læreplanen og inneholder 11 grunnleggende forpliktelser for skolen:

- 1.** Gi alle elever og lærlinger/lærekandidater like muligheter til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre
- 2.** Stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet
- 3.** Stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning
- 4.** Stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene i deres personlige utvikling og identitet, i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til demokratiforståelse og demokratisk deltakelse
- 5.** Legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid
- 6.** Fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter
- 7.** Stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse
- 8.** Bidra til at lærere og instruktører fremstår som tydelige ledere og som forbilder for barn og unge
- 9.** Sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring
- 10.** Legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen
- 11.** Legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte

Ny læreplan

Det er fastsatt en ny læreplan for alle fag i grunnskolen og for fellesfagene i videregående opplæring. Den nye planen har tydelige mål for hva elevene skal kunne på ulike trinn. Gjennom slike kompetansemål uttrykker læreplanen høye faglige ambisjoner for alle elever. Elevene vil i ulik grad nå, eller kunne nå, de fastsatte kompetansemålene. Norsk skole er en inkluderende skole hvor det skal være plass for alle. Skolen skal derfor gi tilpasset opplæring, slik at hver enkelt elev stimuleres til størst mulig måloppnåelse. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har eleven rett til spesialundervisning etter samme regler som i dag.

Grunnleggende ferdigheter

Skolen skal legge mer vekt på å utvikle de grunnleggende ferdighetene som er grunnlaget for all annen læring:

- Å kunne uttrykke seg muntlig
- Å kunne lese
- Å kunne regne
- Å kunne skrive
- Å kunne bruke digitale verktøy

Disse grunnleggende ferdighetene er innarbeidet i læreplanen i alle fag. Alle lærere har derfor ansvar for at elever og lærlinger får utvikle sine grunnleggende ferdigheter gjennom arbeidet med de ulike fagene. Lese- og skriveopplæring skal begynne fra første trinn i grunnskolen.

Oppdatert informasjon om den nye læreplanen finnes på www.kunnskapsloftet.no, www.skolenettet.no og www.oahpponeahhta.no

Lokal handlefrihet

For å øke mulighetene for tilpasset opplæring blir det anledning til å omdisponere inntil 25 prosent av timene i det enkelte fag. Det vil for eksempel si at en elev som er flink i samfunnsfag, men som sliter med skriving, kan få bruke inntil 25 prosent av tiden som skulle vært brukt på samfunnsfag, til å trene seg på skriving. Den samme eleven kan også få anledning til å fordype seg mer i samfunnsfag, så lenge målene i de andre fagene blir nådd. Ordningen gir både teoristerke elever og praktisk sterke elever muligheten til å få større faglige utfordringer og dermed bedre tilpasset opplæring.

En slik omdisponering av timer forutsetter at målene i læreplanen for faget blir ivaretatt og at den enkelte elev/lærling/foresatte gir sitt samtykke til det. Kommunen som skoleeier har uansett det juridiske ansvaret for opplæringen.

Barne- og ungdomstrinnet

Oppdelingen i småskoletrinn og mellomtrinn i grunnskolen faller bort. Grunnskolen skal fra nå av ha ett **barnetrinn** (1 – 7. trinn) og ett **ungdomstrinn** (8. – 10. trinn). Timetallet for hvert fag er fastsatt for barnetrinnet som helhet. Dette vil gi skolene større muligheter for å få til en bedre sammenheng i opplæringen.

Informasjon om timetallet i ulike fag på hovedtrinnene finnes på www.kunnskapsloftet.no.

Obligatorisk 2. fremmedspråk

I dag er engelsk obligatorisk for alle elever. På **ungdomstrinnet** innføres i tillegg et 2. fremmedspråk som et obligatorisk, praktisk fag. Skolene skal tilby enten tysk, fransk, spansk eller russisk, men kan også tilby andre språk. Elevene skal velge ett 2. fremmedspråk. I den nye læreplanen understrekes det at formålet med faget er å gi elevene praktiske ferdigheter i språk, ikke teoretiske kunnskaper om språk.

Faget teller ved inntak til videregående opplæring.

Programfag på ungdomstrinnet

For å gi elevene «smaksprøver» på fag fra videregående opplæring, blir et nytt **programfag** innført på ungdomstrinnet. Alle skoler skal ha tilbud om programfag fra minimum ett studieforberedende og ett yrkesforberedende utdanningsprogram. Innholdet i programfagene skal utformes ut fra lokale forutsetninger, gjerne i samarbeid med videregående skoler og næringslivet på stedet. Opplæringen kan godt legges utenfor skolen. På denne måten får elevene mulighet til å velge ut fra sine evner og interesser, og de får bedre grunnlag for velge videregående opplæring ut fra egne erfaringer.

Endringer i videregående opplæring

Det blir også endringer i videregående opplæring fra 2006. Blant annet blir det nye betegnelser på en del fag, fagsammensetninger og studieretninger. Nåværende studieretninger får betegnelsen **utdanningsprogrammer**. Studieretningsfag vil hete **programfag**. De nåværende 15 studieretninger i videregående opplæring blir gjort om til 12 utdanningsprogrammer. Tre av disse er studieforberedende og ni er yrkesfaglige. Mer utfyllende informasjon om endringer i videregående opplæring finnes på www.kunnskapsloftet.no.

Vurdering

Elevvurdering

Vurdering er omtalt i læreplanene for fag. Elevvurdering blir omtalt i revisjon av forskriftene til opplæringsloven som sendes på høring høsten 2005. Dagens ordning med standpunkt-karakterer blir videreført. I norskfaget er det i dag slik at elever som kommer opp i norsk skriftlig, avlegger én eksamen i hovedmål og én eksamen i sidemål. Dette blir endret fra 2008 på følgende måte: Dersom elevene trekkes ut til skriftlig avgangsprøve i norsk, skal de bare ha én skriftlig eksamen. Den skal prøve eleven både i sidemål og hovedmål. Elevenes hovedmål skal utgjøre hoveddelen av prøven.

Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem – skoleporten.no

Utdannings- og forskningsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har etablert et system for å kartlegge kvalitet i skolen. Nettsiden www.skoleporten.no gir informasjon om dette. Innholdet i skoleporten.no kan brukes av kommunene og skolene i deres arbeid med å utvikle kvaliteten på opplæringen. Skoleporten.no gir også nyttig informasjon til foreldre/foresatte, elever og andre interesserte om læringsmiljø, ressurser og resultater for den enkelte skole.

Nasjonale prøver

Ett av områdene i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet omhandler elevenes læringsutbytte. Her inngår nasjonale prøver. De nasjonale prøvene er en kartlegging av elevenes ferdigheter i lesing, skriving, matematikk og engelsk. Prøvene har to hovedmålsettinger: De skal være et pedagogisk redskap og hjelpemiddel i opplæringen. Prøvene skal gi læreren et bedre utgangspunkt for å tilpasse undervisningen til den enkelte elev. Dessuten skal de gi informasjon til elever, foreldre/foresatte, lærere, skoleledere, lokale og nasjonale myndigheter og allmennheten som grunnlag for dialog og kvalitetsutvikling. Foreldre/foresatte skal bli gjort kjent med prøveresultatene for sine barn. Resultatene bør brukes i utviklingssamtalen mellom foresatte og lærer og bidra til bedre samarbeid om elevens læring.

Det skal være åpenhet om nasjonale prøver, men med strenge regler for personvern. Alle opplysninger blir anonymisert slik at det ikke er mulig å identifisere enkeltindivider. Ingen data kan publiseres dersom tallene er basert på færre enn ti elever. Det er heller ikke lagt til rette for rangering mellom skoler på skoleporten.no.

Kompetanseutvikling

Det er utarbeidet en overordnet strategi for kompetanseutvikling av lærere, skoleledere og instruktører som en del av Kunnskapsløftet. Formålet er å gi kompetanse og motivasjon til å møte de utfordringene som følger med reformen, bl.a. innføringen av den nye læreplanen. Med utgangspunkt i denne strategien utarbeider den enkelte kommune og fylkeskommune konkrete planer for kompetanseutvikling av sine lærere og skoleledere. Denne ekstraordinære satsingen på kompetanseutvikling skal finansieres av staten. I tillegg kommer skoleeierens ordinære tiltak for etter- og videreutdanning.

Foreldre/foresatte har medansvar i skolen

Opplæringsloven § 1–2 understreker at skolens opplæring skal skje i «samarbeid og forståing med heimen». Loven har også bestemmelser om organisering av foreldremedvirkning gjennom foreldreråd og samarbeidsutvalg lokalt og Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) nasjonalt. Skolens forpliktelse til å gi foreldre medansvar er på ny understreket i læringsplakaten.

Hvem kan man kontakte dersom man har spørsmål?

Nyttig informasjon finnes på www.kunnskapsloftet.no og andre nettsteder som er nevnt nedenfor. Disse blir jevnlig oppdatert. Spørsmål som angår undervisning, tilpasset opplæring eller organisering på den enkelte skole, bør rettes til lærere eller rektor, eventuelt til kommunen eller fylkeskommunen som skoleeier. I siste instans kan man også kontakte Fylkesmannen v/utdanningsavdelingen som fører tilsyn med grunnskoler og videregående skoler.

Begrepsforklaring

Grunnopplæring

Grunnskole + videregående opplæring

Grunnskole

1. – 10. klasse, deles i barnetrinn (1. – 7.) og ungdomstrinn (8. – 10.)

Videregående opplæring

3 år i videregående skole, alternativt 2 år i videregående skole + 2 år i lærebedrift, eller full opplæring i bedrift.

Kontaktlærer

Opplæringsloven av 17. juli 1998 er loven som regulerer grunnopplæringen i Norge. Tidligere bestemmelser i denne loven om inndeling av elever i klasser ble endret med virkning fra 1. august 2003. Regelen om klasseorganisering ble erstattet med en ordning der elever kan inndeles i grupper etter behov. Gruppene skal ikke være større enn det som er pedagogisk forsvarlig. Gruppeinndelingen skal ikke brukes som sparetiltak. Organiseringen av grupper skal ivareta elevenes behov for sosial tilhørighet og den skal ikke skje etter faglig nivå, kjønn eller etnisk tilhørighet. Endringen er ikke til hinder for at skoler som ønsker det, kan fortsette med tradisjonell klasseorganisering.

Samtidig med dette ble ordningen med klassestyrer erstattet med at en elev skal være knyttet til en **kontaktlærer** som har et særlig ansvar for praktiske, administrative og sosialpedagogiske gjøremål, inkludert kontakten med hjemmet.

Kompetansemål

De nye læreplanene inneholder tydelige mål for hva elevene skal kunne etter endt opplæring på ulike trinn. Målene er i hovedsak angitt etter 2., 4., 7. og 10. trinn i grunnskolen. Det betyr at elevene på første og annet årstrinn arbeider i forhold til mål på 2. årstrinn osv. I videregående opplæring er målene formulert for hvert årstrinn i de fleste fagene.

Slik blir Kunnskapsløftet innført

Skoleåret 2005–2006

Over 200 grunnskoler starter opp med hele eller deler av den nye læreplanen.

Skoleåret 2006–2007

Reformen starter!

1. – 9. trinn i grunnskolen og 1. trinn i videregående skole tar i bruk nye læreplaner og ny fag- og timefordeling. Obligatorisk 2. fremmedspråk innføres gradvis med start på 8. trinn, og skoler som ønsker det, kan tilby 2. fremmedspråk på barnetrinnet. Skolene kan tilby programfag på ungdomstrinnet.

Skoleåret 2007–2008

Alle grunnskoler tar i bruk nye læreplaner også for 10. trinn. Fra våren 2008 endres eksamen i grunnskolen.

Vil du vite mer?

Viktige bakgrunnsdokumenter

For deg som vil lese mer om bakgrunnen for Kunnskapsløftet kan vi anbefale følgende dokumenter:

- St.meld. nr. 30 (2003–2004) Kultur for læring
- Innst. S. nr. 268 (2003–2004) fra Stortinget
- Rundskriv F 13–04 Dette er Kunnskapsløftet
- Kompetanse for utvikling – Strategi for kompetanse-utvikling i grunnopplæringen 2005–2008

Disse dokumentene kan bestilles gjennom Akademika på tlf. nr. 800 80 960 (grønt nummer) eller lastes ned fra nettet på nettadressene oppført til høyre.

Viktige nettadresser

Oppdatert informasjon om Kunnskapsløftet kan du finne på følgende nettadresser:

www.kunnskapsloeftet.no
www.odin.dep/ufd/
www.skolenettet.no
www.utdanningsdirektoratet.no
www.fug.no
www.foreldrenettet.no
www.utdanning.no
www.skoleporten.no
www.oahpponeahтта.no

Utgitt av :
Utdannings- og forskningsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer av denne publikasjonen fra:
Statens forvaltningstjeneste
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@ft.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonskode: F-4189 B